

ΣΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟ
a.kyriakopoulos@realnews.gr

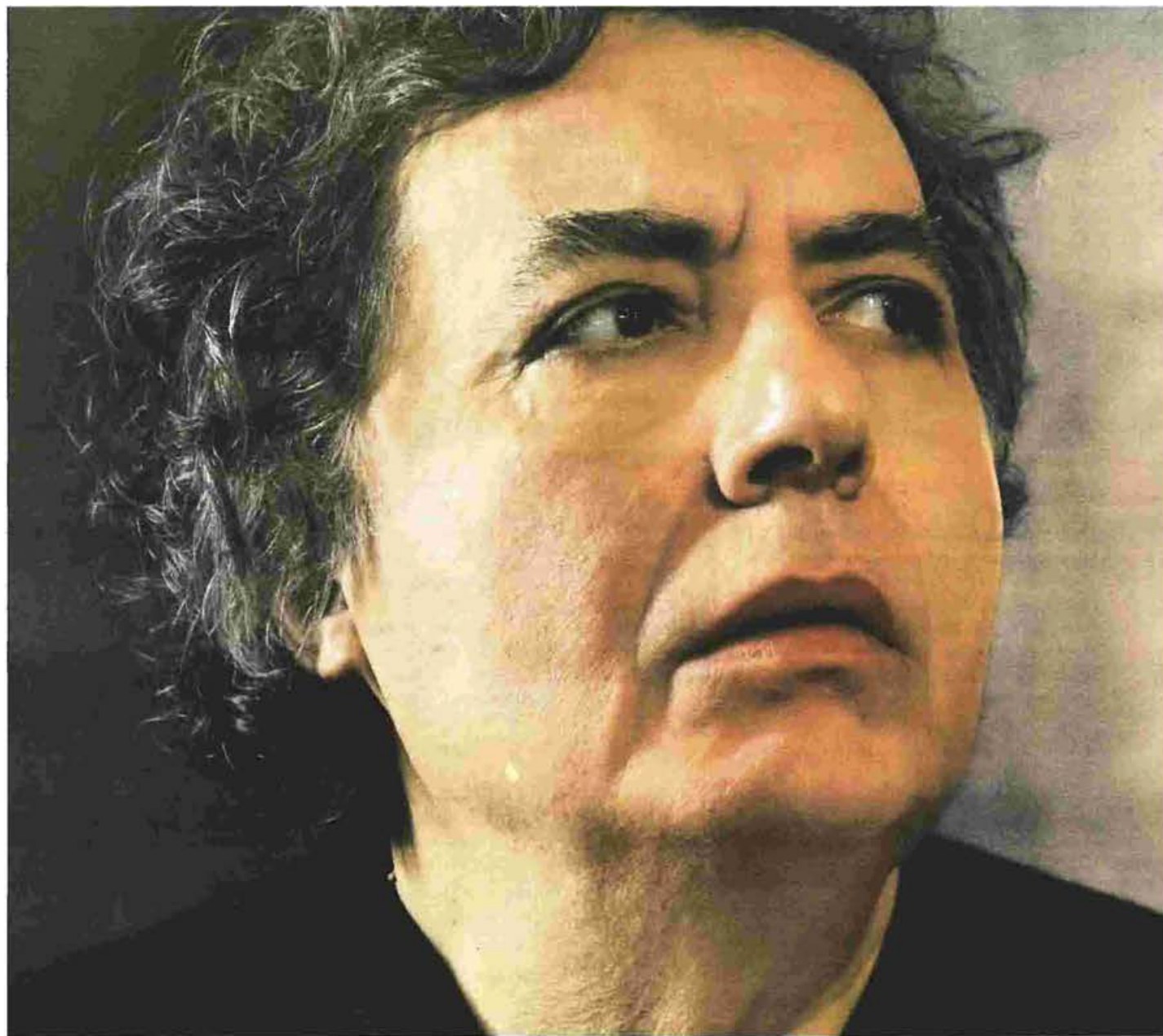
Εβδομήντα χρόνια συμπληρώνονται αύριο από τον θάνατο του Αρη Βελουκιώτη. Κυνηγημένος από εκθρούς και αποκηρυγμένος από συντρόφους, αυτοκτονεί στις 15 Ιουνίου του 1945. «Μπροστά στο κομμένο κεφάλι του οι ηγεσίες Δεξιάς και Αριστεράς ομόνοησαν ανακουφισμένες», γράφει ο Διονύσης Χαριτόπουλος στο βιβλίο του «Αρης, ο αρχηγός των ατάκτων». Ωστόσο, ούτε ο ίδιος ο συγγραφέας δεν περίμενε ότι το βιβλίο του, που κυκλοφόρησε τόσες δεκαετίες μετά τον θάνατο του Αρη, το 1996, θα προκαλούσε τέτοιες αντιδράσεις τόσο στις δεξιάς όσο και στις αριστερές ηγεσίες. Τον απείλησαν, τον κατηγορήσαν ακόμα και μέσα στη Βουλή για «αναμόχλευση των παθών», οι ιστορικοί του επιτέθηκαν, ενώ μερίδα του Τύπου τον χαρακτηρίσε μέχρι και «πράκτορα», «όργανο σκοτεινών κέντρων» κ.ά. «Επέλεξα ως στόχο να μεν απαντήσω ποτέ και σε κανέναν από αυτούς που έβριζαν είτε εμένα είτε το βιβλίο», λέει σήμερα στη Realnews ο Δ. Χαριτόπουλος, χωρίς ποτέ να ξεχνάει όλους όσοι τον υποστήριξαν. Περίπου είκοσι χρόνια μετά την πρώτη έκδοση, ο «Αρης» του Δ. Χαριτόπουλου έχει μπει σε περισσότερα από 450.000 σπίτια και εξακολουθεί, ως ιστορική φυσιογνωμία τουλάχιστον, να διχάζει...

■ **Η έρευνά σας για τον Αρη Βελουκιώτη διήρκεσε περίπου 20 χρόνια. Υπήρξαν όλο αυτό το διάστημα αντιδράσεις;**

Όταν με ρωτάνε τι γράφω, πάντα λέω «τίποτα». Δεν είμαι των εξαγγελιών... Ετσι, εκτός από τους πολύ δικούς μου, κανείς δεν ήξερε πως ετοίμαζα τον Αρη. Λίγο πριν τον ολοκληρώσω, ένα βράδυ τρώγαμε με τον Κίτσο Τεγόπουλο, ιδιοκτήτη της «Ελευθεροτυπίας». Κάποια στιγμή με ρώτησε τι γράφω και ήταν ο πρώτος που το είπα, να μετρήσω αντιδράσεις. Τον βλέπω ξαφνικά να βάζει τα κλάματα. Αυτός ο δαιμόνιος άνθρωπος έκλαιγε μικρό παιδί. Τον λάρρευε τον Αρη, τον είχε δει μικρός όταν μπήκε έφιππος στο χωριό του και ήταν ο ήρωάς του. Πέρασαμε όλη τη νύχτα να με ρωτάει για τη ζωή του, δίψαγε να μάθει όσο γίνεται περισσότερα. Μου πρότεινε να τυπώσει το βιβλίο σε 100.000 αντίτυπα στα ταχυπαιστήρια της εφημερίδας του, «να ανοιξουμε τα μάτια του κόσμου». Πίστευε ακράδαντα ότι σκοπύμως «τον έχουν θάψει». Η είδηση για το επικείμενο βιβλίο κυκλοφόρησε και οι αντιδράσεις ήταν πολύ διαφορετικές από του Κίτσου. Κάποια γνωστά πρόσωπα, που του Αρη δεν γνώριζα, έβρισκαν το τηλέφωνό μου και αυτόκλιτα προσπαθούσαν να με αποθαρρύνουν, να με προειδοποιήσουν, να μου πουν να ξεχάσω το εγχείρημα. Επείσαν και τα πρώτα απειλητικά τηλεφωνήματα από άγνωστους.

■ **Και όταν το βιβλίο εκδόθηκε, τι έγινε;**

Το βιβλίο θα κυκλοφορούσε Δευτέρα, αλλά ο «Ριζοσπάστης» έσπευσε από την Κυριακή να με καταγγείλει σε εκτενές άρθρο του ως σκωτορα και δεν θυμάμαι τι άλλο, όργανο σκο-

“Αντιμετώπισαν το βιβλίο σαν απειλή,”

Ο Διονύσης Χαριτόπουλος αποκαλύπτει στην «R» τον πόλεμο που δέχθηκε σχετικά με την έκδοση του βιβλίου του «Αρης, ο αρχηγός των ατάκτων». «Το πολιτικό σύστημα, οι διανοούμενοι και οι πανεπιστημιακοί που πρόσκεινται σε αυτό υπέστησαν ένα ισχυρό σοκ», λέει ο συγγραφέας

τεινών κέντρων κ.λπ. Μετά την κυκλοφορία με παρέλαβε η «Αυγή» και μάλιστα με ιδιαίτερη επιμονή. Δύο ολοσέλιδα αφιέρωσε ο Ελεφάντης να γράφει στους αναγνώστες του: «Μην αγοράσετε αυτό το βιβλίο». Και οι άλλες εφημερίδες δεν υστέρησαν, αλλά αυτές δεν θεωρούνται κομματικά όργανα και καλύπτονται πίσω από την ελευθερία «άποψης» του συντάκτη τους, Σωμερίτη, και «λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων», ενώ δεκάδες βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας συνυπέγραψαν επερώτηση στη Βουλή για «αναμόχλευση των παθών», με έβριζαν διάφοροι ακροδεξιοί από περιφερειακά κανάλια και έντυπα, πύκνωναν οι απειλές σε μένα και τον εκδοτικό οίκο να τον κάψουν και τον φύλαγε η Αστυνομία.

■ **Και δεν υπήρξε ούτε ένας να υπερασπιστεί τον... αρχηγό των ατάκτων;**

Φυσικά υπήρξαν και υπερασπιστές του βιβλίου. Εκτός από εκατοντάδες αναγνώστες που επικοινωνούσαν με κάθε τρόπο μαζί μου, ο Βασίλης Ραφαηλίδης έγραψε 24 συνεχή άρθρα στο καθημερινό «Εθνος», ο Κώστας Παπαγιώργης από έναν ολοσέλιδο ύμνο σε δυο

διαφορετικές εφημερίδες, η Τέα Βασιλειάδου στον «Επενδυτή», ο Τάσος Παππάς και ο Κώστας Ζουράρις με σπουδαία κείμενα στην «Ελευθεροτυπία» και άλλοι που δεν θυμάμαι τώρα. Αλλά ο μεγαλύτερος έπαινος ήταν από τους εν ζωή καπετάνιους που μου έλεγαν: «Σαν να ήσουν στο βουνό μαζί μας».

■ **Και από πολιτικούς;**

Το βιβλίο διαπέρασε οριζοντίως το πολιτικό σύστημα. Συγκίνησε το αριστερό κοινό αλλά εξίσου και τη συντηρητική παράταξη. Όχι τόσο δημοσίως αλλά κατ' ιδίαν, κορυφαία πολιτικά πρόσωπα της Νέας Δημοκρατίας, καθηγητές και διπλωμάτες μου τηλεφωνούσαν ή μου έγραφαν. Μια χαρακτηριστική στιγμή ήταν όταν με πλησίασε στο καφέ που καθόμουν ένας από τους εξεχόντες διπλωμάτες μας γόνος παλιάς αστικής οικογένειας με καθοριστική παρουσία την εποχή του Αρη, να μου πει: «Σας ευχαριστώ, βγάλατε τις τσιμπλες από τα μάτια μου».

■ **Πιστεύετε ότι η κοινωνία είχε ξεχάσει τον Αρη Βελουκιώτη;**

Αυτό που συνέβη ξεπερνά και εμένα και τους

επικριτές μου. Χάρη σε ένα βιβλίο η κοινωνία μας πέρασε από τη λήθη στη μνήμη. Ήταν σεισμός και αποκάλυψη. Αν ήμασταν στη Φυσική ή στα Μαθηματικά, θα μιλάγαμε για «αλλαγή επιστημονικού παραδείγματος», έτσι ονομάζονται οι επιστημονικές επαναστάσεις. Η έκδοση του βιβλίου ήταν πράξη πολιτισμού. Ο «αρχηγός των ατάκων», εκείνος που τα «κατεστημένα» της εποχής του '40-'50, δεξιά και αριστερά, αστικές κυβερνήσεις και κομμουνιστικό κόμμα, ήθελαν πολύ να ξεχάσουν. Γιατί εκείνα τα χρόνια, σε εκείνο το σταυροδρόμι, έτσι όπως είχαν έρθει τα πράγματα μετά τον Εμφύλιο, δεν θέλαμε «ατάκτους». Πετάξαμε τον Αρη και την Αντίσταση, κηρύχσαμε τον Εμφύλιο, τα Μακροθήσια, τις θυσίες των κομμουνιστών, ήθελαν πολύ να ξεχάσουν. Εκεί ισορροπήσε η Ιστορία. Αλλά το 1996 αυτή η ισορροπία ανατράπηκε, την ξεπέρασε η απίστευτη υποδοχή του βιβλίου που απέδειξε ότι ο κόσμος δεν είχε ξεχάσει. Δεν είναι τυχαίο πως σήμερα ο «Αρης» βρίσκεται σε περισσότερα από 450.000 ελληνικά σπίτια.

■ Ο κόσμος σίγουρα αγάπησε το βιβλίο σας, μιλήσατε όμως και για πολλές αντιδράσεις...

Η αλήθεια είναι πως το πολιτικό σύστημα και οι διανοούμενοι και πανεπιστημιακοί που πρόσκεινται σε αυτό υπέστησαν ένα ισχυρό σοκ, αντιμετώπισαν την εμφάνιση του βιβλίου σαν απειλή. Και όταν το σύστημα νιώθει να απειλείται, αντιδρά και προσπαθεί να καταστρέψει την απειλή. Επόμενο ήταν να μου επιθεθούν ολομέτωπα. Το είχε προβλέψει ένας δικός μου, έμπειρος στα κομματικά. «Θα σε σταυρώσουν», με είχε προειδοποιήσει, αλλά εγώ δεν έχω καμία εκθρόνιση ακόμα και γι' αυτούς που ξεπέρασαν τα όρια της κριτικής με προσωπικούς χαρακτηρισμούς εναντίον μου. Χαίρομαι όταν βλέπω ιστορικούς δημοσιογράφους και άλλους να χρησιμοποιούν στα άρθρα τους το υλικό που συγκεντρώσα και ως μην αναφέρουν την πηγή.

μα του αρχηγού του και αυτοκτόνησε βάζοντας μια χειροβομβίδα ανάμεσά τους, αρκετοί έως τότε θεωρούσαν ως αίτια θανάτου του Αρη τη χειροβομβίδα. Σχεδόν επί 20 χρόνια, είχα μιλήσει με περισσότερα από 1.000 πρόσωπα, αντάρτες, καπετάνιους, αξιωματικούς, πολιτικούς και χωρικούς όλων των πολιτικών πλευρών και τα γεγονότα που περιέλαβα στο βιβλίο ήταν μόνο όσα εξαντλητικά διασταύρωσα. Γι' αυτό δεν υπήρξε και η παραμικρή αντίρρηση από κανέναν, ούτε καν σε κάποια δευτερεύουσα ημερομηνία.

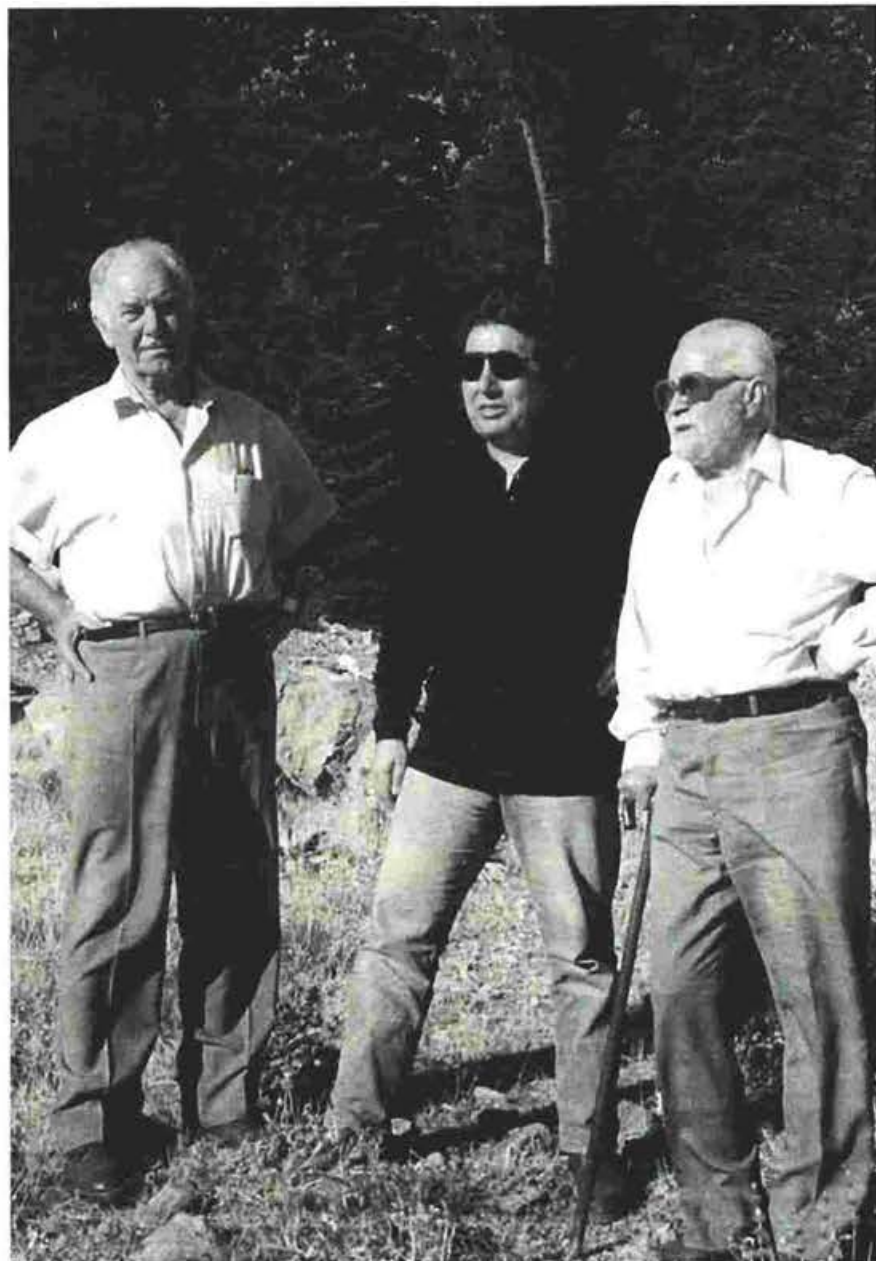
■ Το ΚΚΕ πώς υποδέχτηκε το βιβλίο;

Είναι προς τιμήν της κυρίας Παπαρήγα, που εκμύνησά με, ότι με κάλεσε να γράψω. Με έχουν ξανακαλέσει σε κομματικά γραφεία και δεν πηγαίνω, αλλά την κυρία Παπαρήγα, χωρίς να την ξέρω, τη θεωρούσα έξυπνο και έντιμο

«Ο μεγαλύτερος έπαινος ήταν από τους εν ζωή καπετάνιους που μου έλεγαν:

"Σαν να ήσουν στο βουνό μαζί μας"», λέει ο Δ. Χαριτόπουλος

άνθρωπο. Και δεν έκανα λάθος. Ήταν πολύ ζεστή και ειλικρινής μαζί μου, αγνόησε τις προηγηθείσες κακίες του «Ριζοσπάστη» και μου είπε ότι έδωσε το βιβλίο σε ιστορικούς του κόμματος και παλιούς αγωνιστές που τη διαβεβαίωσαν πως «έτσι έγιναν τα πράγματα», παρότι κάποιες πληροφορίες ενοχλούν το κόμμα. Αυτό που επίσης φρόντισε χωρίς να το ζητήσω είναι, έπειτα κάποιου διάστημα, ένα από τα μεγαλοστολέα του κόμματος με άρθρο τα στον «Ριζοσπάστη» να με συμπεριλάβει στους «σοβαρούς ερευνητές». Ήταν, ας πούμε, ένα

ΕΠΑΝΩ: Ο Διονύσιος Χαριτόπουλος με τον Νικηφόρο (αριστερά) και τον Περικλή (δεξιά), δυο από τους καπετάνιους του ΕΛΑΣ.
ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Με τον «πατέρα Ανυπόμονο», συμπολεμιστή του Αρη Βελουχιώτη

Ο ΜΥΘΟΣ

Ο Αρης με τα μάτια του Διονύση

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΗΣ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΩΝ ΑΤΑΚΤΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

© Συνογραφία: Χαρίτης Σκεβουράκης

■ Όταν ξεκινήσατε την έρευνα, βάλσατε κάποιον στόχο;

Το προσωπικό μου στίχημα ήταν μια βιογραφία του Αρη απολύτως ακριβής. Για παράδειγμα, ώσπου να εκδοθεί το βιβλίο η κοινά αποδεκτή ημερομηνία θανάτου του ήταν η 16η Ιουνίου 1945. Ήταν λάθος. Κατέγραψα τη μαρτυρία των παρόντων στη σκηνή ανταρτών του που έκαναν όλοι την ίδια περιγραφή (Γκονέζος, Δέσπω, Εκτορας, Λέων), ότι αυτοκτόνησε το απόγευμα της 15ης Ιουνίου με το περίστροφό του, το οποίο έβαλε πίσω από το δεξί αυτί του (υπάρχει ιατρική γνωμάτευση με την εξέταση του κεφαλιού). Απλώς την άλλη ημέρα το μέση μου (16 Ιουνίου) ανακάλυψαν το πτώμα του οι παρακρατικοί. Κι επειδή ο Τζαβέλας οδυρόμενος έπεσε πάνω στο πτώ-

είδος αποκατάστασης.

■ Υπήρξε κάποια αντίδραση που δεν θα ξεχάσατε;

Μια οργανωμένη αντίδραση προήλθε από τον τίτλο του βιβλίου. Ένας μόνιμος αξιωματικός του στρατού, που είχε πολεμήσει στο αντάρτικο και του είχα πάρει πολύωρη συνέντευξη, μου δήλωσε ενοχλημένος ότι δεν πρόκειται να το διαβάσει. Θεωρούσε ότι δεν ήταν άτακτοι, ήταν οργανωμένοι σε τάγματα, συντάγματα, μεραρχίες. Του αντίτεινα ότι και ο Κολοκοτρώνης και ο Καραϊσκάκης ήσαν άτακτοι. Κολακεύτηκε, αλλά δεν πείστηκε. Μόνο όταν του είπα στη δική του στρατιωτική γλώσσα ότι δεν νοείται τακτικός στρατός χωρίς σταθερή βάση και εξασφαλισμένο εφοδιασμό, το παραδέχτηκε και ξαναφιλώσαμε.

«ΑΝ ΟΙ ΜΥΘΟΙ σχηματίζονται σαν τους κρυστάλλους, ένα από τα πιο λαμπερά μόρια που συνθέτουν τον μύθο του Αρη Βελουχιώτη είναι η καθολική απόρριψη του από όλες τις εξουσίες. Για τους Ιταλούς και τους Γερμανούς ήταν επικηρυγμένος αρχηγός ατάκων, για τους Άγγλους εγκληματίας πολέμου, για την ελληνική συντηρητική παράδοση αφής και για την ηγεσία του ελληνικού κομμουνιστικού κόμματος προβοκάτορας και προδότης. Στην πραγματικότητα είναι ο άνθρωπος που δημιούργησε τον μεγαλύτερο εθελοντικό στρατό της ελληνικής ιστορίας και μια Ελεύθερη Ελλάδα μέσα στη σκλαβωμένη Ευρώπη. Διονύσης Χαριτόπουλος».